

Osmanlı Döneminde Dil Sorunu ve Çözüm Arayışları - I

Cumhuriyetle birlikte gerçekleştirilen Harf ve Dil Devrimleri, öncesinde yaşanan dile ilişkin sorunların, gereksinimlerin ve çözüm arayışlarının bir sonucudur. Bu arayışların Osmanlı'nın son döneminde giderek daha da yoğunlaştığını görmekteyiz. Osmanlı Dönemine ilişkin olarak Türkçenin geçirmiş olduğu aşamalarla ilgili genel bir değerlendirme yapabilmek için Osmanlı Devleti'nin sınırlarını genişleterek İmparatorluğa dönüştüğü süreçten parçalanmasına dek yaşanan gelişmeleri dönemsel koşulları içinde irdelemekte yarar var. İmparatorluğun geçirmiş olduğu tüm bu değişimlerle dilde yaşanan gelişmeler arasında bir koşutluk bulunduğunu söylemek olası. Ord. Prof. Dr. Enver Ziya Karal, Osmanlı döneminde Türkçenin geçirmiş olduğu aşamaları beş döneme ayırmaktadır¹:

1. *Türkçenin yabancı dil etkisine karşı direnişi, (1299-1453).*
2. *Türkçe üzerinde yabancı dil etkisinin artması, (1453-1517).*
3. *Türkçede Arapça ve Farsça etkisinin üstünlüğü, (1517-1718).*
4. *Türkçenin önem kazanmaya başlaması, (1718-1839).*
5. *Türkçenin bağımsızlığı için çalışmalar, (1839-1918).*

Karal'ın "Türkçenin yabancı dil etkisine karşı direnişi" olarak adlandırdığı 1299-1453 yılları, Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemidir. 1453 sonrası ise Osmanlı Devleti'nin sınırlarını genişlettiği yükseliş dönemidir. Bu dönemde Türkçe üzerindeki yabancı dil etkisinin arttığı görülür. Arapça ve Farsça, dönemin yazıcıları tarafından daha çok yeğlenir. Dil halkın anlayabileceği dil olmaktan uzaklaşır. Oysa Fatih Sultan Mehmet, kendi döneminde halka iletilmesi gereken buyruklarının halk tarafından anlaşılır olmasını istemektedir. Karal, konuyla ilgili şu bilgiyi aktarmaktadır:

*"Kendi adını taşıyan ve İmparatorluğun yönetiminde yüzyıllarca sürecek olan kanunnameyi Türkçe hazırlattı. Hazırlanmasında dil konusuna dikkat edilmesini buyurdu. Kanunname, herkesin yararlanabilmesi için, sade bir dil ile yazılmalı idi. Nitekim de öyle yazıldı. Kısa cümle kullanıldı. Alışılmamış sözcüklere ve terkiplere [tamlamalara] değer verilmedi."*²

Fatih dönemiyle ilgili bir ayrıntıyı burada paylaşmak isterim. Vakıflar Umum Müdürlüğü'nün 1958 yılında yayımladığı bir dergide Fatih dönemindeki Kur'an-ı Kerim çevirileriyle ilgili bir bilgi yer almaktadır. Bu derginin dördüncü sayısında, Osman Keskiöğlü'nün "Fatih Dönemine Ait İki Kur'an-ı Kerim Tercümesi" adlı yazısında o dönemin Kur'an-ı Kerim çevirilerinde kullanılan Türkçe sözcüklerden ve Türkçenin sözcük türetme yeteneğinden söz edilmektedir. Sözkonusu çevirilerde *iftira* sözcüğü yerine "*yalan bağlamak*", *katl* sözcüğü yerine "*depelemek* [tepelemek]", *hastalık* yerine sayruluk [sayrılık], *refah* yerine gönenc, *hayat* yerine "*dirlük* [dirlik]", *müjdelik* yerine muştuluk, *nasihat* yerine öğüt, *mübarek* yerine kutlu, *şahid* yerine "*tanuk* [tanık]" gibi Türkçe sözcükler kullanılmıştır. Yazının önemli bir yanı da Keskiöğlü'nün görüşlerini Türkçe bilinciyle yazmış olduğunu bize duyumsatmasıdır. Keskiöğlü, yazısının sonunda Türkçenin bir söz kökünden, başka sözcükler türetebilme yeteneğinden de söz etmektedir; "kesmek" eyleminden türetilmiş ad ve önad örneklerini vermektedir: kesen, kesici, kesilmiş, kesik, kesili, kesilmemiş, kesikli, kesiksiz, keskin, keski gibi. Yazar, yapılacak tüm çevirilerde Türkçenin yeteneklerine baş

¹ Ord.Prof.Dr. Enver Ziya Karal, Osmanlı Tarihinde Türk Dili Sorunu, Tarih Açısından Bir Açıklama, Başkent Üniversitesi, Ankara, 2017, sf.32

² Ord.Prof.Dr. Enver Ziya Karal; aynı yapıt, sf.29

vrabileceğimizi anımsatır; Fatih döneminde yapılan çevirilerde kullanılan sözcüklerin çoğunun bugün bile kullanılabilir olduğunu, bu tür yapıtları örnek almamızı öğütler.³

Fatih'i izleyen dönemlerde Türkçe göz ardı edileceği bir sürece hızla sürüklenecektir. Dilde Arapça ve Farsçanın ağırlığı gün geçtikçe artacaktır. Arapça ve Farsça tamlamaların çokça kullanıldığı, süslü yazı yazmanın beceri sayıldığı dönemler yaşanacaktır.

Öyle ki, II. Bayezit, Kemal Paşazade Şemsettin Ahmet'ten Osmanlı tarihini yazmasını isterken, halkın anlayabileceği bir Türkçe ile yazmasını isteyecektir:⁴

“Yalnız yüksek tabakadan olanlara değil halka da tam anlamıyla yararlı olması için Türkçe söyleyişe uygun olarak açık seçik biçimde anlatılmalı; tumturaklı yazıma gerek görmeksizin ve abartılı anlatıma özen göstermeksizin olaylar açıkça söylenmeli ve yazılmalı.”

İzleyen dönemlerde yazıcılar tarafından abartılı anlatıma o kadar değer verilecektir ki bu kez dilin sadeleştirilmesine yönelik çabalar gündeme gelmeye başlayacaktır. Başka bir gerçek daha vardır; o da okullarda verilecek Türkçe öğretim için -tıpkı bugün olduğu gibi- Batı'dan alınan teknik terimlerin Türkçeleştirilmesinin gerekliliğidir.

Karal, Türkçenin öğretim dili olarak kullanılmasının ancak III. Mustafa zamanında, 1773 yılında, Deniz Harp Okulunun (Mühendishane-i Bahrî Hümayun) kurulması ile başladığını söylemektedir. III. Selim döneminde kurulan (1793) Kara Harp Okulu (Mühendishane-i Berrî Hümayun) ile de Türkçe öğretimde ilerici çalışmalar sürdürülmüştür.⁵

1805 yılında ilk Tıp Okulu açıldığında öğretim dili İtalyancadır. Bir süre sonra kapanan okul, 1827'de *Tıbbiye-i Şahane* adıyla tekrar açıldığında bu kez öğretim dilinin Fransızca olmasına karar verilir. Bu bir zorunluluk sonucudur; çünkü, tıp terimlerinin Türkçe karşılıkları daha tanımlanmamıştır. Ancak bu yönde bir istenç de sözkonusudur. II. Mahmut gerçek amacın Türkçe öğretim olduğunu öğrencilere şöyle duyurur:

“Tıp bilimini tümüyle dilimize alıp gerekli kitapları Türkçe olarak düzenlemeye çalışmalıyız. Sizlere Fransızca okutmaktan benim beklediğim Fransız dilini öğretmek değildir. Ancak tıp bilimini öğretip yavaş yavaş kendi dilimize almak, ondan sonra memleketin her yanında Türkçe olarak yaymaktır.”⁶

Ne var ki tıp okulundaki Fransızca öğretime ancak 1870 yılında son verilebilir; sonrasında Türkçe öğretime geçilir.

***

Batılılaşma ve yenileşme hareketi olarak bilinen ve 1839'da başlayan Tanzimat Dönemi, Dünyadaki gelişmelere koşut olarak Batı kökenli terimlerin yoğun bir şekilde İmparatorluğun sınırlarından içeri girmeye devam ettiği ve yazın dünyamızı etkilediği bir dönemdir. Bu dönemde İmparatorluk, yeni kavramlar ve sözcükler nedeniyle bir yandan yabancı dilde öğretim tuzağına savrulurken bir yandan da dilde Osmanlılaşma olarak

³ Osman Keskiöğlü, Vakıflar Umum Müdürlüğü Arapça Mütercimi, Fatih Devrine Ait İki Kur'an-ı Kerim Tercümesi, Vakıflar Dergisi, IV, Vakıflar Umum Müdürlüğü, Ankara, 1958, sf. 91-103

⁴ Şerafettin Turan, Sevgi Özel, Türkçenin ve Dil Devriminin Öyküsü, Dil Derneği, Ankara, 2016

⁵ Ord. Prof. Dr. Enver Ziya Karal; aynı yapıt, sf.46-47

⁶ İlk tıp okuluna ilişkin olarak verilen bilgiler için yararlanılan kaynak: Dil Derneği tarafından yayımlanan, Türkçenin ve Dil Devriminin Öyküsü adlı yapıttır.

adlandırılan bir süreç yaşar. Batı kökenli sözcükler ne yazık ki Türkçeye değil çoğunlukla Arapçaya dayanılarak çevrilir. Böylelikle dile katılan Arapça kökenli sözcüklerin sayısı artar.

Agâh Sırrı Levend, “*Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri*”⁷ adlı yapıtında *Tanzimat Devrinde Dil Sorunu* başlığıyla dilde yeni arayışlar içinde olan Namık Kemal, Ali Suavi, Ziya Paşa, Ahmet Mithat ve Muallim Naci gibi yazın insanlarından söz eder.

Tanzimat edebiyatının kurucularından sayılan, özgürlük ve vatan şairi Namık Kemal abartılı dil yerine yalın bir dil ile toplumu ilgilendiren konular üzerine yazılar yazmaktadır. Bununla birlikte Namık Kemal’in dilden Arapça ya da Farsça sözcükleri çıkarmak gibi bir düşüncesi yoktur.⁸

Aynı dönemin yazın insanlarından olan Ali Suavi’nin dil konusundaki görüşleri, çözüm önerisini de içerir:

“İsteğimiz sorun anlatmakken niçin halkı bir de ifade için düşündürelim. Gazeteleri İstanbul’da halkın dili olan Türkçe ile yazalım.”⁹

Dönemin yazın insanlarından Ziya Paşa ise bir yazısında dil konusundaki görüşlerini aktarırken; Arapça ve Farsça sözcüklerin yoğun olarak kullanıldığı divanları eleştirir:

“... bunların hiçbiri Osmanlı şiiri değildir” der. Yazısının sonuna doğru Ziya Paşa şiirimizin nasıl olması gerektiğini şu şekilde açıklar: “Bizim şiirimiz, hani şairlerin ölçüsüz diye beğenmedikleri halk şarkıları ve taşralarda ve çökür¹⁰ şairleri arasında deyiş ve üçleme ve kayabaşı olarak yorumlanan nazımlardır.”¹¹

Dilde sadelikten yana olan yazın insanlarından biri de Ahmet Mithat Efendi’dir. O da benzer bir çıkışta bulunur:

“... halkımızın kullandığı bir lisan yok mu? İşte anı millet lisanı yapalım.”

Ahmet Mithat’ın şu düşünceleri de dilde gelinen aşamayı özetlemektedir:

“Gele gele Osmanlı yazısı o dereceyi bulmuştur ki, kaleme alınan bir şeyi ne Arap, ne Acem ve ne de Türk anlamayarak, bu lisan yalnız birkaç kişi arasında kullanılır bir özel dil halini almış ve azlığın çokluğa bağlı olması atasözü hükmünden iken, bu azlık çokluğu kendisine bağlamak savına düşerek, nihayet milleti âdetâ lisansız bırakmıştır.”¹²

⁷ Agâh Sırrı Levend, *Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri*, Dil Derneği, Ankara, 2011

⁸ Namık Kemal, üzerinde tartışmaların sürdüğü Arapça abecesinin Türkçe ile uyumsuzluğunu görmüş olmasına karşın Arap harflerinin Latin harfleriyle değiştirilmesinden yana değildir.

⁹ Agâh Sırrı Levend: aynı yapıt, sf.116

Özgün şekli şöyle:

“Muradımız mes’ele anlatmakken niçün halkı bir de ibare için düşündürelim. Gazeteleri İstanbul’da avam lisanı olan Türkçe ile yazalım.”

¹⁰ çögür: iri gövdeli, kısa saplı bir tür halk sazı

¹¹ Agâh Sırrı Levend: aynı yapıt, sf.117, 121

Özgün şekli şöyle:

“... bunların hiçbiri Osmanlı şi’ri değildir” der. Yazısının sonuna doğru Ziya Paşa şiirimizin nasıl olması gerektiğini şu şekilde açıklar: “Bizim şi’rimiz, hani şairlerin nâmevzun diye beğenmedikleri avam şarkıları ve taşralarda ve çökür şairleri arasında deyiş ve üçleme ve kayabaşı ta’bir olunan nazımlardır.”

¹² Agâh Sırrı Levend: aynı yapıt, sf.123,125

Özgün şekli şöyle:

Her ne kadar başta resmi dilin Arapça olması yönünde düşünse de sonradan “ortada Türklük kalmaz” şeklindeki uyarılar nedeniyle Arapça konusunda ısrarcı olmayan II. Abdülhamit’in döneminde onaylanan anayasanın 18. Maddesinde¹³ Osmanlı Devleti’nin resmi dilinin Türkçe olduğu yargısı yer alır.¹⁴

Diğer taraftan, Anadolu’da konuşulan Türkçe açısından bölgesel söylem farklılıkları bulunmaktadır. İlk Mebuslar Meclisi toplandığında Ahmet Mithat Efendi’nin pek çok bölgeden gelen temsilcinin söylediklerini yazı diline zorlanarak çevirdiği bilgisi yer alır. Bunun nedeni dilde söylem birlikteliğinin olmamasıdır. Her bir temsilcinin Türkçesi kendi yöresinin özelliklerini taşıdığı için konuşmaları yazı diline çeviren Ahmet Mithat Efendi’nin bir oturumda bayıldığı söylenir.¹⁵ Bir süre sonra meclis kapatıldıysa da dilde düzenleme yapılması yönündeki çabalar durmaz.

Kırım’da, İsmail Gaspıralı adlı bir yazın insanı zaman zaman Türkçe ile ilgili düşüncelerini paylaşmaktadır. Gaspıralı, 10 Nisan 1883 tarihinde yayımlamaya başladığı Terceman gazetesindeki yazılarında Türkiye Türkçesini örnek almakta, yalın bir dil kullanmaya çalışmaktadır. Gaspıralı, Türkçesi varken yabancı bir sözcüğün kullanılmasına karşıdır:

“Türkçesi bulunan bir kelime yerine diğer bir lisanın kelimesini kullanmak yazınsal cinayettir...”

...

“Türkçesi bulunmadı da onun için mi demiryola şimendifer denilmek âdet edildi? Türk dili aranılırsa, tahsili lâzım görülürse şimdi sanıldığından ziyade zengin olduğu anlaşılır ümidindeyim. Türk dili Türkçe olmalıdır. Osmanlılar büyük Osman devletine bağlı toplumlara hükmeden Osmanlı Türkleridir.”¹⁶

Türk dilinin sorunlarına eğilen yazın insanlarından Muallim Naci ise dilde doğal olandan yanadır:

“Bir söz ne kadar tabii söylenir ne kadar tabii yazılırsa o derece latif [güzel] olur”¹⁷

1894 yılında okullarda yalın dil öğretilmesi doğrultusunda bir genelge yayımlanır. Genelgede, Osmanlı yazarlarının, anlatmak istediklerinin kolayca anlaşılması yoluna

---

“Gele gele Osmanlı kitâbeti o dereceyi bulmuştur ki, kaleme alınan bir şey’i ne Arab, ne Acem ve ne de Türk anlamayarak, bu lisan yalnız birkaç zat arasında tedavül eder bir lisan-ı hususî halini giymiş ve azlığın çokluğa tâbî’ olması darb-ı mesel hükmünden iken, bu azlık çokluğu kendisine tâbî’ etmek da’vâsına düşerek, nihayet milleti âdeta lisansız bırakmıştır.”

¹³ Kanunu Esasi, 1876

¹⁴ Karal’ın, Atıf, Hüsnü: Defter. II.’ye dayandırdığı sözler şöyle:

“Arapça güzel lisanıdır, keşke eskiden resmi dil Arapça kabul olursa idi. Hayreddin Paşa’nın sadrazamlığı zamanında, Arapça’nın resmi dil olmasını ben teklif ettim. O zaman Sait Paşa başkâtip idi, direndi. Sonra Türklük kalmaz dedi. O da boş laf idi. Neden kalmasın? Aksine Araplarla daha sıkı bağıntı olurdu.”

¹⁵ Ord.Prof. Enver Ziya Karal: aynı yapıt sf.58

¹⁶ Agâh Sırrı Levend: aynı yapıt, sf.296

Özgün şekli şöyle:

“Türkçesi bulunan bir kelime yerine diğer bir lisanın kelimesini isti’mal etmek cinayet-i edebiyedir...”

...

“Türkçesi bulunmadı da anın için mü demiryola şimendifer denilmek âdet edildi? Türk dili aranılırsa, tahsili lâzım görülürse şimdi zannolduğundan ziyade zengin olduğu anlaşılır ümidindeyim. Türk dili Türkçe olmalıdır. Osmanlılar ise âl-i Osman devletine mensub akvâma hâkim olan Osmanlı Türkleridir.”

¹⁷ Agâh Sırrı Levend: aynı yapıt, sf.135

Doğal sözcüğü Arapçada üç farklı şekilde yazılabiliyor: tabii, tabî, tabîi...

gitmeyip, dilimizde karşılıkları varken Arapça ve Farsçadan ne kadar çok sözcük bildiklerini göstermek için halkın anlamadığı sözcükleri kullandıkları ve bunu ustalık sandıkları vurgulanır.¹⁸

Aynı tarihlerde Babıâli [Sadrazamlık Makamı] tarafından Maarif Nezaretine [Milli Eğitim Bakanlığı] gönderilen bir yazıyla Anadolu'da kullanılan Türkçe sözcüklerin öğretmenler tarafından toplanarak İstanbul'a gönderilmesi istenir; ne yazık ki bu çalışma sonuçlandırılmaz.¹⁹

Öte yandan, dilin yalınlaştırılmasından yana olanlar arasında, Arapça ve Farsça sözcüklerin yerine Türkçe sözcüklerin kullanılması konusunda tam bir birliktelik yoktur. Çoğu, kökeni Türkçe olmayan sözcükleri dilden çıkarmak yanlısı değildir. Pek çoğu Arapça ve Farsçanın kuralları nedeniyle yazı dilinde yaşadıkları sorunlara odaklanır. Sözü etmiş olduğumuz dönem, dile "lisan-ı Osmanî" mi yoksa "lisan-ı Türkî" mi diyelim şeklindeki tartışmalarının yapıldığı bir dönemdir. Kaldı ki bazı aydınlar kullandıkları yazıyı "Osmanlı yazısı", yazdıkları ya da okudukları şiiri "Osmanlı şiiri", konuştukları dili ise "Osmanlı dili" olarak adlandırmaktadır. İçinde çokça Arapça ve Farsça sözcük olmasına karşın, 1901'de yayımlanan sözlüğünü Türkçe olarak adlandıran Şemsettin Sami ise sözlüğüne neden Kamus-ı Türkî²⁰ adını verdiğini şu sözlerle açıklar:

*"Bizce kullanılan Arapça ve Farsça sözcükleri kapsadığı halde bu kitabın Türkçe sözlük olarak adlandırılmasına belki karşı çıkanlar olur; ama dilimiz Türkçedir, bu dile özel sözlüğe başka bir ad düşünmek anlamsızdır. Dilimizde kullanılan sözcüklerin tümü de hangi dilden olursa olsun gerçekten kullanılan ve bilinen olmak koşuluyla Türkçeden sayılır."*²¹

Öten yandan Şemsettin Sami, 1898 yılında Tarik gazetesinde yazdığı "Lisanımızın Sadeleştirilmesi" başlıklı yazısında, yabancı sözcüklerin kullanılmaması konusundaki düşüncelerini şu tümcelerle aktarmaktaydı:

*"Türkçeleri mevcut olan ve konuşmada hiçbir zaman kullanılmayan Arapça, Farsça ve yabancı sözcükleri kullanmayalım dedik ve yine öyle diyoruz. Bunun için 'dili temizleme' yorumunu uygun görmeyip, 'dilini sadeleşmesi' yorumundan vazgeçmiyoruz. 'Gök' sözcüğü dururken 'sema, sipih, felek, âsman, gerdun' sözcüklerini kullanmaya ne ihtiyacımız vardır, diyen bendim, yine de diyorum, ama 'nazar-ı sema' diyemeyecekmişiz, demezsek kıyamet kopmaz ya."*²²

Sami, 1899 yılında yine Tarik gazetesinde, günümüz insanının yabancı dillere öykünme eğilimlerini de anımsatan şu düşüncelerini paylaşmıştır:

"Bizde kötü iki huy vardır. Biri kendi dilimizi aşağılamamız ve hafife almamızdır. Her halk ve topluluk bağlı olduğu milleti yüce ve kutsal bilip kendi milliyetini dünyada hiçbir

¹⁸ Agâh Sırrı Levend: aynı yapıt, sf.143-147

¹⁹ Agâh Sırrı Levend; aynı yapıt, sf.147

²⁰ Ömer Asım Aksoy, "Özleştirme Durdurulamaz" adlı yapıtında Şemsettin Sami'nin Kamus-ı Türkî'deki 30.000 dolayındaki sözcükten 15.700'ünün Arapça ve Farsçadan, 1.160'ünün da diğer yabancı dillerden olduğunu söyler.

²¹ Şemseddin Sami, Kamus-ı Türkî, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2015

Özgün şekli şöyle:

"Bizce müsta'mel lügat-ı Arabiyye vü Farsiyyeyi cami' olduğu halde, bu kitabın 'Kamus-ı Türkî' namıyla tesmiyesine belki i'tiraz edenler bulunur; lâkin lisanımız lisan-ı Türkîdir, bu lisanı mahsus lügat kitabına dahi başka isim düşünmek abestir. Lisanımızda müsta'mel kelimelerin cümlesi de, her hangi lisandan me'huz olursa olsun, hakikate'n müsta'mel ve ma'lûm olmak şartıyla, Türkçeden ma'duddur."

²² Agâh Sırrı Levend: aynı yapıt, sf.224

milletten geri ve aşağı tutmaz. Türkçeden başka dil bilmiyoruz yine Türkçeyi beğenmiyoruz. İkinci huyumuz da şu ki Arapça, Acemce, Fransızca, İngilizce veya diğer dilde iki söz öğrendik mi, onları harcamak istiyoruz. Fakat çoğunlukla o dillerde konuşacak kadar ğrenmediğimizden, öğrendiğimiz beş on sözcüğü hemen dilimize karıştırıp bu yolla o dili bildiğimizi dünyaya duyurmak istiyoruz. İşte dilimize Arapça, Farsça ve yabancı sözcükler karışması, mizaç hafifliğinden ileri gelen özelliğimizden ileri geliyor. Biraz Fransızca ğrenmeye başlayalı dilimiz Fransızca ile alacalanmaya başladı. ‘Ekspozisyona ekspoze edilecek bir tablo’ gibi gevezeliklere gazetelerimizde ve kitaplarımızda pek çok karşılaşılıyor.’²³

Ahmet Pekel, Osmanlı Döneminde Dil Sorunu ve zm Arayışları - I, ağdaş Türk Dili Dergisi, Dil Derneği, Ankara, Ağustos 2020, Sayı 390, Sf. 391-397

---

²³ Agâh Sırrı Levend: aynı yapıt, sf.224

zgn şekli şöyle:

...

“Bizde mezmum iki haslet vardır. Biri kendi lisanımızı tahkir ve istihfaf etmemizdir. Her kavm ve mmet mensub bulunduğu cinsiyeti muazzez ve mukaddes bilip kendi cinsiyetini dünyada hiçbir cinsiyetten geri ve dn tutmaz. Türkçeden başka lisan bilmiyoruz yine Türkçeyi beğenmiyoruz. İkinci hasletimiz de şu ki Arabca, Acemce, Fransızca, İngilizce veya diğer lisanında iki söz öğrendik mi, onları sarfetmek istiyoruz. Fakat ekseriya o lisanlarda tekellüm edecek kadar ğrenmediğimizden, öğrendiğimiz beş on kelimeyi hemen lisanımıza karıştırıp bu suretle o lisana vkif olduğumuzu leme i’ln etmek istiyoruz. İşte lisanımıza bu kadar Arabi, Farsi ve ecnebi kelimeler karışması, hiffet-i mizaçtan mnbais olan hasletimizden ileri geliyor. Biraz Fransızca ğrenmeye başlayalı lisanımız Fransızca ile alacalanmaya başladı. ‘Ekspozisyona ekspoze edilecek bir tablo’ gibi gevezeliklere gazetelerimizde ve yeni kitaplarımızda pek çok tesadüf olunuyor.